

Naj živi 1. maj,
mednarodni
delavski praznik!

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Komunistična partija priredi naslednje prvomajske prireditve:
29. aprila ob 20.30 v Trečah
1. maja ob 16. uri v Križu in v Griži pri Miljah, zvečer pa v Podloneh.
Manifestirajmo za mir, demokracijo in svobodo! Izkažimo svojo solidarnost z vietnamskim ljudstvom! Protestirajmo proti fašizmu v Grčiji in Španiji!

Obnovljena izdaja - Leto XIX. - Štev. 8 (696)

TRST - 28. aprila 1967

Posamezna številka 40 lir

Sped. in abb. post. Gruppo II

NAŠ PRVI MAJ

Ob prvem maju se spominjamo slavnih tradicij delavskega razreda. Obujamo spomine na nekdanje proslavljanje mednarodnega praznika dela in bojev. Razmišljamo o pomenu, ki ga ima ta dan v vseh etapah napredovanja delovnega sveta, socializma in osvobodilnega boja narodov; razmišljamo tudi o nalogah in ciljih, ki stoje pred nami.

V Trstu in tudi v drugih večjih središčih naše dežele je organizirano delavsko gibanje že zarana znalo dati mednarodnemu delavskemu prazniku pravi značaj in izrazito internacionalistično vsebino. Prav zato je bil prvi maj v vseh časih odkar se proslavlja, in v vseh okoliščinah, pri srcu delavcem, Slovencem, Italijanom in Hrvatom.

V preteklosti so se prvomajske proslave, često spremenile v hude spopade. Šovinisti, klerikalni mračnjaki, provokatorji, najemniki buržoazije in policija so često iskali pretveze za to, da skalijo borbeno razpoloženje, da pokvarijo praznično srečanje delavcev, kmetov, žensk in mladine. Izgredi, pretepi, aretacije in sodni postopki niso bili nobena izjema.

Fašizem je uničil vse demokratično tkivo, ustvarjeno z velikimi žrtvami v desetletja trajajočih bojih. Zbrisal je slavne tradicije, ni pa mogel odpraviti proslavljanja prvega maja. Leto za letom so delovni ljudje v največji nevarnosti na najrazličnejše načine proslavljali svoj veliki dan. Tu in tam so se v noči pred prvim majem pojavili napisi, ki so pozivali k enotnosti, bratstvu in internacionalizmu. Na mnogih tovarnah, na starih zidovih in na drevesih je tudi v dobi najhujšega fašističnega terorja zaplapolala rdeča delavska zastava ter izpričevala zavest, ki je fašizem, kljub vsej svoji brezobzirnosti in krutosti ni mogel zadušiti. Delavska zastava je izpričevala dejstvo, da se boj nadaljuje ter oznanjala začetek odločnejšega organiziranega odpora; oznanjala, prihod velike osvete.

Medtem pa so v fašističnih ječah, na otokih, v konfinaciji dozorevala nova pokolenja, ki so se vzgajala pri tistih, ki jih je obsodilo posebno fašistično sodišče.

Prav letos poteka štirideset let od tedaj, ko je to zgloglasno fašistično sodišče izreklo prve obsodbe. Med prvimi obsojenci so bili tudi Slovenci, Italijani in Hrvati iz naše dežele. Med njimi so bile tudi žrtve, a bili so tudi poznejši voditelji in borci narodno osvobodilnega boja.

Prvi maj soupada z obletnico osvoboditve izpod nacifašizma, z obletnico ponovne pridobitve svobode, izгона nacistov iz naše dežele ter zrušenja fašističnega režima. Za osvoboditev Trsta in dežele so padli premnogi najboljši sinovi naših narodov, borci slavne partizanske vojske, jugoslovanski in tudi sovjetski borci, ki so

se v Trstu, skupaj z delavci, junaško borili ter zaključili veliko bitko proti nacistični zver.

Prvomajske tradicije se nadaljujejo. Zopet so prvomajske manifestacije najlepši praznik delovnih ljudi. Temelji boja pa še vedno obstajajo. Cilji se uresničujejo na osnovi najširše revendikativne lestvice delavskega razreda, ki združen v svojih sindikalnih organizacijah izpričuje svojo voljo ter zahteva demokratični preporod

PAOLO SEMA

(Nadaljevanje na 4. strani)

Zborovanja Nove delavske zbornice - CGIL

V TRSTU

Trg. sv. Antona ob 11. uri
Govorijo:

RENATO DEGLI ESPOSITI
glavni tajnik sindikata železničarjev

MILENA SILA
članica izvršnega odbora NZDZ

ALBINO GERLI
namestnik glavnega tajnika NZDZ

Delavska povorka bo krenila
ob 10. uri iz s Trga Pestalozzi

V KRIŽU

ob 11. uri govorita:
PINO BURLO
tajnik NZDZ
in
RUDI WILHELM

V NABREZINI

ob 11. uri govorita:
LIVIO SARANZ
in
RUDI GRGIĆ

V MILJAH

ob 11. uri govorijo:
ARTURO CALABRIA
glavni tajnik NZDZ
KILJAN FERLUGA
in
SERGIO TREMUL

Monarhofašistični teror v Grčiji

Ves demokratični svet protestira proti tiraniji, ki so jo hoteli imperialisti

V Grčiji so monarhofašisti izvedli državni udar. Oblast na vsem državnem ozemlju, je prevzela vojska. Aretirani so bili vsi vidnejši voditelji demokratičnih strank. Na tisoče komunistov so odvedli v koncentracijska taborišča. Razveljavljena so bila še tista maloštevilna ustavna določila, ki so jamčila nekatere demokratične svoboščine. Uvedena je bila policijska ura, uvedeno tudi vojaško sodstvo. Stroga cenzura nadzoruje tudi vesti, ki jih pošiljajo v tujino razne tuje tiskovne agencije.

Vse to se je zgodilo na predvečer začetka kampanje za parlamentarne volitve. Volitev seveda ne bo. Novi predsednik vlade, znani monarhofašist Kolias je v svojem prvem govoru, ki ga je imel po radiu med drugim dejal, da od prihodnjih volitev «ni bilo moč pričakovati nobenih koristi in da bi prinesle samo anarhijo v Grčijo».

Monarhofašistični vojaški udar v Grčiji pravzaprav ni popolno presenečenje. Znana stvar je, da ima ameriška tajna služba že dalj časa mnogo svojih «izvedencev» v Grčiji. Ni povsem slučajno prav sedaj v pireskem zalivu česta ameriška flota.

Jasno je, da ne gre za zadevo, ki je izključno grška. Grčija je namreč ena od držav atlantskega pakta, je privesek ameriškega imperializma. Zato temu imperializmu

ni vseeno, kako se stvari razvijajo na tem strateško važnem koščku zemlje.

Vest o tragičnih dogodkih v Grčiji je močno vznemirila ves demokratični svet. V številnih mestih, tako v Evropi kot na drugih celinah je prišlo do protestnih manifestacij in najrazličnejših izrazov solidarnosti z grškim ljudstvom. V nekaterih italijanskih mestih je prišlo do spopadov s policijo, ki je nastopila proti demonstrantom. Proti demonstrantom je nastopila z običajnim izgovorom, da «demonstracije niso bile dovoljene».

Vodstvo KPI je v zvezi z državnim udarom v Grčiji objavilo posebno sporočilo, v katerem obsoja ta udar, ki ga je izvedla monarhija ob sodelovanju visokih vojaških poveljnikov. «Razglasitev obsednega stanja, uvedba vojaškega sodstva, aretacija političnih osebnosti kažejo, da so se grške reakcionarne sile, ki ne morejo z zarotami poraziti ljudske in parlamentarne večine sredine in leve, za tekle k vojaški diktaturi».

KPI poziva organizacije in članke partije, naj podpirajo ljudske pobude, ki bi kakor koli izražale solidarnost s silami, ki so v Grčiji izpostavljene hudi preizkušnji za obrambo in ohranitev svobode.

V sporočilu KPI je dalje rečeno: «Grčija pripada atlantskemu paktu in je včlanjena v evropsko skup-

nost. Italijanska vlada ima dolžnost in tudi možnost, da tolmači obsodbo monarhofašističnega udara in se uvrsti na stran demokratičnih sil. V teh dneh, ko Italija proslavlja obletnico vstaje proti fašizmu, naj se dvigne glas ljudstva v podporo borbi za demokracijo v Grčiji. To je borba, ki se posredno tiče stvari miru in bodočnosti Evrope».

Tudi partizansko združene ANPI je objavilo posebno izjavo v zvezi z grškim dogodki. V tej izjavi je med drugim poudarjeno:

«V Grčiji se začena bitka za republiko, zato ANPI poziva vse borbe za svobodo, antifasiste in vso demokratično mladino na solidarnost z grškim ljudstvom, da bo v težavnih trenutkih, ki jih preživlja, in ki bi se mogli še zaostri, čutilo podporo vseh, ki ljubijo svobodo, napredek in demokracijo ter se zanje borijo».

O monarhofašističnem udaru v Grčiji so razpravljali tudi na sestanku komunističnih partij, ki je bil te dni v Karlovih Varah na Češkoslovaškem. V posebnem dokumentu, ki so ga objavili še pred zaključkom sestanka, je med drugim rečeno:

«Državni udar v Grčiji je sad reakcionarnega rovarjenja proti mednarodni pomiritvi, evropski varnosti in miru. Namen tega udara je uveljaviti v tem delu Evrope pozicije ameriškega imperializma in njegovega napadalnega instrumenta, t. j. NATO. Ko izražamo solidarnost z grškimi demokrati, poudarja dalje omenjeni dokument, in ko jim zagotavljamo vso odporo, zahtevamo, naj se preneha s fašističnim terorjem, zahtevamo osvoboditev vseh aretiranih ter vrnitev demokratičnih svoboščin grškemu ljudstvu».

Obletnica osvoboditve

Praznik 25. aprila — obletnico osvoboditve izpod nacifašizma — so po vsej deželi slovesno proslavili. Na Tržaškem je bila osrednja spominska svečanost, ki jo je organiziralo Združenje partizanov — ANPI, v Miljah, kjer je bilo tudi zborovanje. Govorili so tovariši: Giacomo Pellegrini, podpredsednik deželne sveta, Jelka Gerbec, občinska setovalka v Trstu in Vladimir Kenda, predstavnik pokrajinskega odbora ANPI. Vsi trije govorniki so poudarjali pomen, ki ga ima obletnica osvoboditve ter potrebo, da se vse napredne sile borijo na ravni raznih političnih in upravnih ustanov za uresničitev temeljnih načel republiške ustave.

Na sedežu ANPI v Trstu je bila 25. aprila slovesna seja odbora te organizacije. Na tej seji so med drugim sklenili, da bodo podkrepili zahtevo, naj pristojne oblasti čimprej poskrbijo za rešitev vprašanja kvalifikacij partizanskih borcev. Na seji so odobrili tudi protestni resoluciji v zvezi z dogodki v Vietnamu in v Grčiji ter resolucijo, ki zahteva izročitev nacističnega zločinca Stangla, ki se nahaja v Braziliji. Kot je znano je ta zločinec za časa vojne poveljeval v tržaški Rižarni, kjer so umorili toliko antifasistov.

Tragična smrt kozmonavta Komarova

Sovjetski kozmonavt Vladimir Komarov je 23. aprila odprl novo poglavje v zgodovini raziskovanja vesolja. V vesoljsko ladjo «Zveza 1» je srečno poletel v vesolje. Ko je svoje poslanstvo skoraj v celoti srečno izpeljal pa se je zgodilo nekaj povsem nepričakovanega. Med pristajanjem je izgubil življenje, vesoljska ladja pa se je razbila.

Sovjetska tiskovna agencija TASS

je sporočila naslednje podrobnosti: «Sovjetski kozmonavt Vladimir Komarov je umrl med pristajanjem vesoljske ladje. Ko je bil zaključen program preizkusnega poleta so mu z zemlje sporočili, naj prekrine svoj polet in naj pristane. Za začetek pristajanja je vesoljska ladja «Zveza 1» izvršila najbolj kočljiv del povratka in pretela goste plasti atmosfere, toda ko se je v višini 7000 metrov glavno padalo odprlo, se je raztegnilo, a ne razširilo, vrvi pa so se zapletle. Zaradi tega je vesoljska ladja priletela na zemljo z veliko hitrostjo. To je povzročilo smrt Komarova.» Kozmonavta Komarova so pokopali v grobnici junakov v Moskvi. Pokojnika so odlikovali z kolajno druge rdeče zastave. Postavili mu bodo spomenik na enem izmed glavnih moskovskih trgov.

Sovjetsko zvezo, ki je imela to čast, da je prva poslala človeka v vesolje, je doletelo tudi to, da je morala prva sporočiti svetu, da se je eden njenih najslavnejših vesoljskih pilotov smrtno ponesrečil. Vladimir Komarov je izgubil življenje v trenutku, ko je dovrševal svoje drugo vesoljsko poslanstvo. To je tragičen epilog! Toda ta hud udarec ne bo ustavil nadaljnjih drznih korakov in vzponov sovjetske znanosti in tehnike tudi na področju miroljubnega osvajanja vesolja.

V ponedeljek, 24. aprila je bila v Trstu veličastna manifestacija za mir v Vietnamu. V sprevodu po mestnih ulicah je šla velika množica iz mesta in podeželja. Trst je še enkrat izpričal svojo solidarnost z vietnamskim ljudstvom

Pokrajinska uprava v Trstu bo poskrbela za postavitev prometnih znakov na cesti pri Gročani. Zahtevo prebivalcev iz Gročane je pristojnemu pokrajinskemu odborniku predložil pokrajinski svetovalec Kapelj. Na seji pokrajinskega sveta, ki je bila prejšnji teden, je odbornik za javna dela zagotovil, da je že dal navodila za postavitev omenjenih znakov. Upajmo, da jih bodo postavili že letošnje spomlad.

«Populorum progressio»

Enciklika papeža Pavla VI.

II.

Kapitalizem je dovršil svojo »industrijsko revolucijo« že pred približno sto leti. Do tega spoznanja prihaja tudi cerkev, kar potrjuje tudi pastoralna konstitucija vati-kanskega koncila »Gaudium et spes«. Ta konstitucija opušča staro pojmovanje cerkve o ustroju družbe.

Središče socialne misli cerkve je bila nekoč tako imenovana «caritas», t. j. dobrodejnost. «Lastnin, proizvodnih sredstev in kapitala je od Boga dana nekaterim ljudem, zato da jo delijo kot miloščino revnim.» Nekoč cerkev ni proučevala vzrokov revščine in ne dejstva, da revščina deli svet na dva razreda, na bogatine in siromake. Enciklika «Rerum novarum» pravi: «delavec se mora zadovoljiti s tem, da zasluži toliko, da si z enodneвно mezdno lahko kupi dva kilograma kruha».

«Gaudium et spes», ki jo je odobril drugi vatikanski koncil, zavrača, čeprav ne popolnoma jasno in odločno nauk o karitativnosti ter izraža upanje, da bo reforma družbene ureditve pravično porazdelila dohodke. Država mora posegati v gospodarstvo in omejevati samovoljo zasebnih veljakov ali družb. Lastnina proizvodnih sredstev ni sveta. V industrijsko razviti družbi je ta lastnina sad protislovij. V dilemi med kapitalom in delom pa mora prevladovati važnost dela.

«Gaudium et spes» prvič v zgodovini cerkve priznava, da sme imeti lastnina, bistvo vseh socialnih sporov, različne oblike, skladno z raznolikostjo, a da se mora vsakdo, ki z njo razpolaga, zavedati, da prevladujejo pred njegovimi lastnimi, skupni cilji gospodarjenja.

Konciliska pastoralna konstitucija je v svojem bistvu, tako ugotavlja pater T. Mulder v reviji «Civiltà cattolica», mnenje cerkve, oziroma njenega koncila, noče pa biti dogma.

Konciliska zasedanja so se proslavila po svoji elastičnosti, drznih posegih in sili polemik. Razprave in polemike se še danes nadaljuje. Zmaga nad konservativnimi silami je omogočila poglobitev razprave, ta pa se je razširila tudi na lajke.

Voditelji krščanskih sindikalnih in strokovnih organizacij na Zahodu so postavili svoje zahteve. V Italiji je ACLI prevzela prednjo stražo na poti, ki naj bi premostila ozke meje mita neokapitalističnih naukov zahodnoevropskih, tako imenovanih krščanskih strank.

Koncil pa je treba ceniti tudi zaradi tega, ker je cerkev otresele z golj zahodnoevropskega vpliva. Oglasila se je Latinska Amerika s svojimi perečimi razmerami, oglasili so se afriški škofje. Nadškof brazilske province Nord Este, Camara, je seznanil svet z bojem kmetov, ki so še pred nekaj leti prosili latifundiste, naj jim odstopijo vsaj toliko zemlje, da na njej uredijo grob svojim dragim.

A če veljajo besede Camare za nerazvita področja Latinske Amerike, veljajo razvitemu kapitalističnemu svetu trezne besede francoskih škofov. Ti so 10. marca p.l. objavili v nekem listu svoje teze o gospodarskem razvoju in položaju delavstva. V tezah se jasno vidi vpliv prof. Maritaina, ki ga je Pij XII. proglasil za heretičnega sociologa. Prof. Maritaina danes drugače vrednotijo, saj je sodeloval pri sestavljanju enciklike «Populorum progressio».

Teze farnoskih škofov pravijo
med drugim:

«Mimo krajevnih pretresov se družba, spreminja ter vstopa v nov

vek. Vse prejšnje nas nujno vodi k obsodbi pojma dobička, ki ga mnogi vidijo kot edino merilo gospodarske rasti. Gospodarski razvoj mora nadzirati človek in ga ni mogoče prepustiti samovolji nekaterim ljudem ali skupinam, ki imajo v svojih rokah gospodarsko oblast, ne političnim skupnostim samim in ne katerim najbogatejšim narodom».

Potreba po uravnoteženju mnenj, ustvaritvi nove enotnosti cerkve v socialni tematiki je papeža Pavla VI. prepričala, da je posegel v razpravo z novimi besedami, hkrati pa mu je tematiko svetoval niz vprašanj svetovnega merila: Vietnam, lakota v Indiji, gverile v Latinski Ameriki, afriški državni udari pod pokroviteljstvom novega vala imperializma, ki teži po novi razdelitvi tržišč itd.

Skupina skoraj 90 strokovnjakov se je lotila proučevanja vseh teh vprašanj. Tudi tokrat so bile razprave dolge. Besedilo so večkrat spremenili, končno je izšla enciklika *«Populorum progressio»*.

(Konec prihodnjič)

00000000000000000000000000000000 0000000000000000000000000000

Cilj ameriških agresorjev v Vietnamu je ubijanje

Odločitev, ki so jo sprejeli Američani, namreč, da bodo nenehno bombardirali južni del Severnega Vietnama s kopnega in iz zraka ter polagali mine v rekah, zahtevajo nekaj komentarjev:

1. Do tega je prišlo po nekaterih izjavah, ki priznavajo, da bombardiranje ni prineslo uspehov. Mc Namara je konec januarja povedal, da zračni napadi vsekakor podražijo pomoč Severa Južnem Vietnamu, da pa je do kraja niso preprečili in da niso spremenili stališča Hanoja. Priznal je, da vlada Severnega Vietnamu, ko je napravila svojo mirovno demaršo, ni tega storila pod pritiskom bomb.

Ker je Mc Namara priznal neuspeh te politike, je težko oceniti — razen če ne bodo objavili izkrcanja pehote — v čem je ta komunikacije pomenil spremembo položaja. Že več mesecev namreč topovi v Južnem Vietnamu ali z ladij bombardirajo Severni Vietnam. V nekem smislu je Washington, ko je priznal, da polaganje min v rekah poslabšuje položaj, upravičeno negiral «eskalacijo». To je bilo samo priznanje. General Westmoreland zdaj lahko čisto preprosto, ne da bi vprašal Washington za dovoljenje, bombardira kateri koli cilj severno od 17. vzporednika.

2. Razločevanje med vojaškimi in civilnimi cilji postaja nemogoče. Težko je v resnici dognati, kako se bodo topovi sedmega ameriškega ladjevja, ko bodo obstreljevali protiletalsko obrambo okoli mest, majhna letališča in «vse druge vojaške naprave», izognili dokončnemu razdejaju naselji, ki so že zdaj večidel v ruševinah.

Ob napadih na ozemlje Severnega Vietnama, ki jih ameriška propaganda tako poudarja, ne smemo pozabiti, da bo na Jugu rojena vojna izgubljena ali dobljena na Jugu. Washington je to doumel januarja, ko je prvič izkreal svojo pehoto v delti Mekonga, v rezervoarju ljudi, riža in finančnih sredstev osvobodilne fronte. Toda ta uvod v vojno v prenaseljeni delti se je doslej pokazal kot vojaški neuspeh. Nato je prišlo do velike operacije v »železnem trikotniku«, severno od Saigona. Tokrat je Washington mo-

ral priznati, da veliko naselje in vasi sistematično zravnavajo z zemljo in da je na tisoče ljudi prisilno zapustilo svoj rodni kraj. Je bila to »zmaga«? Dva dni po tej operaciji je osvobodilna fronta, ki je bila uradno na tem sektorju »uničena«, prizadejala hude izgube ameriški četi, neko drugo četo pa je ista usoda doletela nekaj dni kasneje.

Američani nameravajo zmagati; prepričani pa so, da so že zmagali. Njihove enote le redko kdaj nalete na velike sovražnikove formacije, toda ameriške izgube naraščajo. Je morda saigonsko poveljstvo pozabilo na dnevni ukaz, ki so ga minul jesen naslovili na svojo armado voditelji osvobodilne fronte? »Povsod je treba okrepiti gverilsko vojno«, je rečeno v tek ukazu. Rezultate se že da videti v tedenskih poročilih o izgubah. Zdi se tudi, da so izgube čet južnovietnamske vlade zdaj pogosto manjše od ameriških. Mc Namara je januarja ponovil, da je namen letalskih napadov na Severni Vietnam zboljšati moralo divizij generala Kyja. Če bi se te enote borile — njihovo točno število ni znano, ker je veliko dezerterjev — bi bil o tem govor v komunikacijah. In naposled žele Američani najprej razbiti velike enote osvobodilne fronte, zatem pa uničiti gverilce. Uničiti 280.000 pripadnikov Vietkonga pa pomeni, če upoštevamo tiste, ki bodo stopili na mesto ubitih, teh pa je vedno dovolj, kakor tudi pri bombardiranih ubite civiliste, da je treba ubiti najmanj milijon Južnih Vietnamcev. Pri tem ne omenjamo osiromašenja drugih, brezdomecev, pregnancev: ta »politika« se je že razmahnila in z vojno v delti bo dobila še večjo širino. Temu je ime teror, teror, katerega edini cilj je ubijanje.

Udeleženci vietnamskega odpor-
iškega gibanja na vse to odgovarjajo
s samozavestjo. «Naj se zgodi ka-
korkoli, zmagali bomo,» sta tik pred
smrtjo rekla dva intelektualca, pri-
padnika fronte, ujeta v bojih blizu
razvalin Ben Sika.

Tako piše francoski časnikar Jacques Decornoy v listu «Le Monde».

Antonio Gramsci - voditelj in učitelj italijanskega delovnega ljudstva

Ob 30-letnici smrti ustanovitelja KPI

27. aprila je minilo 30 let od dneva, ko je umrl veliki italijanski revolucionar, ustanovitelj KPI, tovariš Antonio Gramsci. V teh dneh so bile po vsej državi spominske svečanosti, na katerih se je govorilo o njegovih delih ter o vlogi, ki jo je imel v skrajno težki dobi. Tudi v Trstu je bila preteklo nedeljo spominska svečanost, na kateri so govorili tov. Paolo Sema, Marija Bernetič (ki je govorila v slovenščini) in Ricardo Ravagnan, nekdanji urednik lista «Il Lavoratore».

Antonio Gramsci, sin ubogih kmečkih staršev s Sardinije, je že mlad imel priliko opazovati strašno uboštvo tamošnjih malih kmetov, pastirjev in delavcev. Postal je in bil v najplemenitejšem pomenu besede voditelj in učitelj italijanskega delovnega ljudstva. Njegova osebnost in njegovo delo pa sta velikega pomena za vso italijansko zgodovino. O Gramsciju se lahko reče, da je bil prvi marksist v Italiji, ki je znal povezati teorijo v revolucionarno prakso proletariata.

Svojo pot v delavskem gibanju je začel Gramsci nekaj let pred prvo svetovno vojno. Delavskemu gibanju se je pridružil v trenutku,

ko je dozorevala v Italiji resna kriza, ko so številne in že dokaj močne organizacije nečloveško izkoriščenega industrijskega in kmetškega proletariata temeljito zrahljale tradicionalne družbene in politične odnose v Italiji.

Takoj ob svojem vstopu v socialistično stranko se je začel tesno povezovati z delavskimi množicami v Turinu, kamor je prišel leta 1911. V socialistični stranki se je pridružil levemu revolucionarnemu krilu in je še kot študent turinske univerze sanjal o potrebi nove strankine organizacije, ki naj bi imela svojo temeljno organizacijsko podlago v podjetju. Nekaj mesecev po vstopu Italije v vojno (1915) je postal Gramsci glavni urednik glasila turinske sekcije socialistične stranke. Togliatti je zapisal, da si je Gramsci v tistem času s svojim delom pridobil posebno mesto v revolucionarnem gibanju. Postal je svetovalec turinskih delavcev. Množice so v njem videle voditelja novega tipa.

Med vojno pa so se zgodile stvari, ki so temeljito z revolucionirale proletariat in tudi napredne intelektualce. Skoraj v vseh vojskujočih se deželah so socialdemokrati glasovali za vojne kredite. V mnogih državah so socialdemokratski prvaki postali ministri buržoaznih vlad. Medtem ko so delavci in kmetje umirali na frontah za interese imperialistov, je civilno prebivalstvo v mestih in vaseh gladovalo. Italijo je zajel val stavk. V Rusiji je prišlo februarja 1917 do buržoazne revolucije, v oktobru pa do zmagovite socialistične revolucije. Stara Avstrija je izginila in nastala je vrsta novih držav.

**Zgodovina je pokazala,
da je Gramsci imel prav**

Zmaga socialistične revolucije v Rusiji je močno razgibala tudi italijanski proletariat, ki si je zazelel, da bi na ruski način rešil vprašanje svoje oblasti. Delavske množice so bile revolucionarne, ni pa bilo revolucionarne stranke, ki bi bila žnala in mogla voditi revolucionarne množice. To je prišlo še bolj do izraza po končani vojni.

Italijanska socialistična stranka je bila razdeljena na reformiste in maksimaliste (centriste). Najmočnejša osebnost med maksimalisti je bil Serrati, ki se je bil odločno postavil proti vojni. Serrati, ki je bil odločen internacionalist in je bil med vojno v zaporu, se ni hotel zameriti reformistom, ker ni maral razbiti stranke. Gramsci je še med vojno, še bolj po končani vojni skušal dopovedati Serratiju, da mora spremeniti svojo politiko. Dokazoval mu je škodljivost politike socialistične stranke za delavstvo, kajti zaradi neodločnosti njenega vodstva so postajali industrijski buržuji in agrarni magnati vedno bolj pogumni in so se pripravljeni, da bi prisilili proletariat na kolena.

Nevarnost, da bi industrijski in agrarni magnati mogli uresničiti svoje priprave proti proletariatu, se je kmalu po končani vojni čedalje bolj večala. Gramsci se je te nevarnosti jasno zavedal in je pripravljal proletarijat na odpor. V zvezi z nevarnostjo je l. 1920 za-

pisal: «Sedanja faza razrednega boja v Italiji je faza, kateri more slediti: ali da zavzame revolucionarni proletariat politično oblast, zato da bi prešel k novim oblikam proizvodnje in delitve, ki bi omogočile obnovo produkcije; ali pa strašna reakcija posessniškega razreda in vladne kaste. Nobeno nasilje ne bo prizaneseno, da bi podjarmili industrijski in agrarni proletariat hlapčevskemu delu. Skušali bodo neusmiljeno zlomiti organizme političnega boja delavskega razreda in narediti iz sindikatov in zadrug del kolesja buržoazne države». Zgodovina fašizma v Italiji je pokazala, da je imel Gramsci prav.

Leta 1919 je začel Gramsci s sodelovanjem Togliattija, Terracinija in drugih praktično uresničevati svojo politično zamisel. Ustanovil je komunistično skupino, ki je začela izdajati svoj tednik »Ordine Nuovo«, hkrati pa je ta skupina začela ustanavljati tovarniške svete. Zamisel o ustanovitvi teh svetov si je pridobila takoj simpatije med najnaprednejšim delavstvom.

Kaj naj bi bil tovarniški svet po Gramscijevi zamisli, je povedal Gramsci sam: »Organizacija tovarniških svetov temelji na naslednjih načelih: v vsaki tovarni, v vsaki delavnici se ustanovi organizem na podlagi predstavnštva (ne na stari podlagi birokratskega sistema), ki uresničuje moč proletariata, se bori proti kapitalističnemu redu in s svojim nadzorstvom nad proizvodnjo vzgaja vso delavsko množico za revolucionarni boj in za ustanovitev delavske države. Tovarniški svet se mora ustanoviti po načelu industrijske organizacije in mora biti za delavski razred vzorec ali primer komunistične družbe, do katere moremo priti le preko diktature proletariata.»

Gramsci je torej začel navajati delavce, naj ustanavljajo tovarniške svete, ki naj postanejo vzorci komunistične družbe. Boj za tovarniške svete, s tem za politično oblast delavskega razreda, je bila temeljna točka v programu lista «Ordine Nuovo». Po mnenju Gramscija odnosi stranke in sindikatov do tovarniških svetov ne bi smeli biti skrbniški ali odnosi že zgrajenih nadstavb teh novih institucij, v katerih naj bi se organsko in otipljivo izoblikoval zgodovinski razvoj revolucije. To bi morali biti odnosi zavednih graditeljev osvobodjenja. Stranka in sindikati bi si morali prizadevati, da bi organizirali splošne zunanje (politične) razmere, v katerih naj bi se revolucionarni proces najhitreje razvijal, v katerih bi se mogle osvobodjene produktivne sile najbolj razmahniti. Stranke in sindikati bi se morali boriti, da bi si priborili tovarniške svete od znotraj.

Gramsci je začel takoj po Oktobrski revoluciji l. 1917 širiti med italijanske delavce nauk Marxa-Lenina in izkušnje zmage oktobrske revolucije. Toda doba, v kateri se v najvišji meri pokaže življenjska originalna politična osebnost Gramscija, je doba po letu 1919. V tej dobi je Gramsci s svojim delom nedvomno silovito učinkoval na zgodovinsko konkretni položaj delovnega ljudstva Italije. Natanko se je zavedal, da socialistična stranka ne more voditi proletariata v revolucijo, da ni za to nalogo niti organizirana niti pripravljena, da je treba zato ustanoviti posebno organizirano in disciplinirano komunistično stranko, sestavljeno iz teoretično pripravljenih, umnih, di-

(Nadaljevanje na 4. strani)

